

A KÖZÖS EURÓPAI HADSEREG KÉRDÉSE AZ EURÓPAI UNIÓBAN*

*Czervan Titanilla*¹

*Mi is az a kül-és biztonságpolitika? Az európai unió közös kül- és biztonságpolitikájának célja az, hogy elősegítse a konfliktusok megoldását és a kölcsönös megértést. Mindezek alapja a diplomácia és a nemzetközi szabályok tiszteletben tartása. Az Európai Unió (továbbiakban: EU vagy Unió) törekvései a kül-és biztonságpolitika kapcsán az, hogy fenntartsa a békét, erősítse a világ biztonságát, ösztönözze a nemzetközi együttműködést, segítse a demokrácia, illetve az alapvető ember jogokat és szabadságokat tiszteletben tartó jogállamiság kibontakozását és megszilárdulását. Ennek köszönhetően az EU egységes véleményt képviselhet, globális ügyekben is egységesen léphet fel, ezáltal lehetővé teszi az államoknak, hogy kezeljék az olyan kihívásokat, amelyeket egyedül nem tudnának megoldani, mint amilyen Koszovó helyzete is például.*²

1. Az EU kül-és biztonságpolitikája

2016-ban született meg az uniós kül-és biztonságpolitikára vonatkozó globális stratégia, azzal a céllal, hogy javítsa és stabilizálja a helyzetet az EU-val szomszédos országokban, javuljon a biztonság, és ezáltal kezelni lehessen az olyan helyzeteket, mint a migráció, terrorizmus, éghajlatváltozás. Szintén ebben az évben, elfogadásra került egy biztonsági és védelmi csomag, amely szerint Európa több felelősséget fog vállalni ezen a téren. Ez a stratégia öt prioritást határoz meg: az EU biztonsága, az állam és társadalom ellenálló képessége, konfliktus- és válságkezelést célzó integrált együttműködésen alapuló regionális szerveződések, valamint 21.századi globális kormányzás. Az EU továbbá támogatja a válsághelyzetbe került országokat: csak a szír nép támogatására 11 milliárd eurót biztosított. 2018-ban 16 polgári misszió és katonai művelet volt folyamatban három kontinensen is. A bevetéssel kapcsolatos döntéseket az uniós országok vezetői közösen hozzák meg. A világ több, zavargás sújtotta övezetébe küldött már békefenntartó katonai erőket az unió. Az EU-nak nincs állandó hadserege ugyan, de a tagállami által felajánlott erőket az uniós zászló alá tudja tömöríteni.³

* DOI 10.21867/KjK/2024.4.3.

¹ Czervan Titanilla, joghallgató, DE-ÁJK

² Európai Bizottság, Kommunikációs Főigazgatóság (2020): *Külgügyek és biztonságpolitika*. Brüsszel, Kiadóhivatal.

³ *Uo.*

1.1 Szemle a közös kül- és biztonságpolitika történetéből

A 70-es évekig nem igazán beszélhetünk közös külkapcsolatokról az EU kapcsán, hiszen a tagállamok főleg ezen a területen védték, és védik ma is a szuverenitásukat, valamint a hidegháború ideje alatt, szinte közös volt az ellenségkép a tagállamok kapcsán, ezért nem jelent meg az igény a közös, markánsabb biztonságpolitikára. Ráadásul ezzel párhuzamosan még a NATO is létrejött, ami szintén nem előre mozdította az EU közös biztonságpolitikáját. Egészen 1986-ig informális módon intézték a közös kül-és belpolitikát, az Egységes Európai Okmány, illetve a Maastrichti szerződés adta meg a jogi alapot a szorosabb együttműködésnek. Az összehangolás terén azonban a legnagyobb előrelépést az Európai Politikai Együttműködés jelentette, ennek keretében az államok megállapodtak abban, hogy a tagállamok évi kettő, majd később évi négy külügyminiszeri találkozót fognak tartani. Ezen találkozók során tudták a tagállamok harmonizálni az álláspontjukat, majd együttesen fellépni a közös álláspontok megvalósítása érdekében.⁴ Ezzel tehát már szerződési szinten határozták meg az együttműködésre való törekvést: „...törekednek egy európai külpolitika közös kialakítására és megvalósítására.”⁵

A fentebb említett Maastrichti Szerződés megtette a közös kül- és belpolitikát az EU második pillérévé, a közösségi ügyek, illetve a bel- és igazságügyi együttműködés mellett.⁶

Néhány évvel később megszűnt a hidegháborús helyzet, felbomlott a kétpólusú világrend, szétesett a Szovjetunió, valamint Jugoszlávia is, amellyel megjelentek új veszélyforrások is, amikkel kapcsolatban az Uniónak közös véleményt kellett kialakítani, mint amilyen a jugoszláviai háború, illetve az új államok csatlakozási kérelmei is.

1.2. A Külügyek Tanácsa

A Tanács közös kül-és biztonságpolitikával foglalkozó formációja a Külügyek Tanácsa, amelyen a Lisszaboni szerződés által bevezetett változásokig a mindenkori tanácsi elnökséget ellátó tagállam elnökölt. A 2009 óta hatályos hatáskörelosztással azonban ezt a feladatot is az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének a felelősségi körébe utalták. Feladatai közé tartozik az ülések összehívása, előkészítése, napirendjének egyeztetése, a napirenden szereplő témakörökre vonatkozó javaslatok kidolgozása. A Külügyek Tanácsán nem csak a tagállamok külügyminiszterei találkoznak,

⁴ Kende Tamás (szerk.) (2009): *Bevezetés az Európai Unió politikáiba*. Budapest, Wolters Kluwer Kft.45-55.

⁵ Egységes Európai Okmány, OJ L 169, 29.6.1987, p. 1–28. 30. cikk, 1.

⁶ Kende Tamás – Szűcs Tamás – Jeney Petra (2007): *Európai közjog és politika*. Budapest, Complex Kiadó.

hanem a védelmi tárcák vezetői is jelen vannak. A védelmi miniszterek hagyományosan évente kétszer vesznek részt a Külügyek Tanácsának az ülésein, de emellett tartanak informális üléseket is.⁷

2. Közös Európai Hadsereg

A közös kül- és biztonságpolitika miatt adott lenne egy közös európai hadsereg is. Ennek kezdeteként, 1999-ben a Helsinkin találkozón döntöttek egy közel 50-60 ezer fős úgynevezett gyors reagálású hadtest létrehozásáról. Ezen hadtest szárazföldi, légi-, illetve tengeri haderőből állna, rendelkezne parancsnoksággal, felderítő erőkkel, hírszerzőkkel, valamint saját logisztikával is. 2003-ra megtorpant ezen hadtest létrehozása, nem sikerült a tervezett időre létrehozni.⁸

A napjainkban is létező Eurocorps, mind az EU-val, mind a NATO-val együttműködik, az ENSZ alapszerződésének EU-n belüli betartása céljából hozták létre, és az Európa Tanács az a szerv, amely felruházhatja politikai végrehajtási jogkörökkel is. A hadtest alapszerződése szerint végrehajthat humanitárius segélyküldetéseket természeti- vagy műszaki katasztrófákban, békefenntartó és béketámogató küldetésekből vehet részt, valamint a szövetségesek műveleteiben segédkezhet. Főhadiszállása Strasbourgban van, itt található meg a parancsnoki csoportja, az adminisztratív állomány, illetve egy zászlóalj, amely védelmet nyújt, valamint élelmet szállít a főhadiszállásra.

2.1. Érvek az önálló európai hadtest mellett

Az Uniónak a közös kül- és biztonságpolitika, valamint a védelem miatt, szüksége van egy katonai erőre, amit akár a kontinensen belül, akár azon kívül is tud alkalmazni, ha szükséges. Napjainkban is számos fenyegetés éri az Európai Uniót, mint például az ukrán – orosz konfliktus, valamint a menekültválság. Utóbbihoz problémához kapcsolódik, hogy az EU-nak egyik legfőbb biztonságpolitikai céljai közé sorolta a külső határok védelmének a biztosítását, hiszen erre nem biztos, hogy a tagállamok nemzeti szinten fel tudnak készülni a saját költségvetésükből és humán erőforrásukból. Viszont, ha van az Európai Uniónak egy önálló, saját hadserege, akkor könnyebb a határokat is a közös politika keretében megvédeni. Valamint ezáltal az embercsempészet, a terrorizmus, valamint a határon átnyúló kábítószer kereskedelem ellen is hatékonyabban tudna fellépni, hiszen jelenleg ez a vezető bűncselekmény az EU „bűnügyi piacán”.⁹ Alapvetően az EU biztonságérzetét,

⁷ Törő Csaba (2018): Az Európai Unió közös kül- és biztonságpolitikájának főbb megkülönböztető ismérvei az uniós jog és intézményi rendben. *Iustum Aequum Salutare*, 2. sz.105-120.

⁸ Gálík Zoltán (2008): A közös európai kül- és biztonságpolitika történelmi tapasztalatai és a Lisszaboni Szerződés. *Grotius folyóirat*, 12.sz. 1-16.

⁹ Nagy Ivett (2020): Kábítószer-bűncselekmények a nemzetközi kitekintésben. *Nemzetbiztonsági szemle*, 8. sz. 40-49.

illetve az önállóságát is javítaná, nem függene ennyire a NATO-tól, valamint az USA-tól.¹⁰

2.2. Ellenérvek az önálló európai haderővel szemben

Legfőbb ellenérvek közé sorolható, hogy a tagállamok a közös hadsereg által vesztenének szuverenitásukból. A tagállamok a saját biztonsági stratégiájukat háttérbe kellene, hogy helyezték, a közös uniós érdekekkel szemben, és ezáltal szupranacionális alapokra helyeznék a kül- és biztonságpolitikát.¹¹ Természetesen az sem könnyítené meg a helyzetet, hogy minden tagállam hadserege eltérő fejlettségi szinten van, eltérő fegyverekkel és felszerelésekkel, ezért kezdetben gondot okozna a kevésbé fejlett tagállamok katonáit felzárkóztatni.¹²

3. Összegzés

Véleményem szerint, bár nem lenne egyszerű feladat megalkotni egy állandó uniós hadsereget, hiszen ez rengeteg tárgyalással, pénzzel, illetve a különböző fejlettségű tagállami katonák felzárkóztatásával járna. Azonban mind az EU függetlenségét, mind a biztonságát jelentősen növelni tudná, különösen a mai háborús helyzetben. Az Európai Parlament egy 2023. szeptemberében kiadott cikkje szerint, az uniós polgárok 81%-a gondolja úgy, hogy az EU-nak szüksége van szorosabbra fűznie a tagállami együttműködést a közös védelmi és biztonságpolitika terén. Több vezető európai politikus, köztük Emmanuel Macron, valamint Angela Merkel is tett már olyan nyilatkozatokat, miszerint szükség lenne egy valódi európai hadseregre. Arról nem is beszélve, hogy Donald Trump újráválasztásával a kérdés még sürgetőbbé vált, hiszen a korábbi elnöksége alatt már felvetette a NATO feloszlását is, és mint az tudjuk, az USA támogatása nélkül Ukrajnát sem lehetett volna megvédeni. Bár a régóta tartó háború miatt, Oroszország jelentősen meggyengült, időbe telik majd annyira megerősödni, hogy jelentős fenyegetés lehessen az Unióra nézve, azonban úgy gondolom, hogy az EU-nak ezt az időt ki kéne használnia arra, hogy katonai szempontokban is világpolitikai tényezőnek számítson, ne csak gazdasági szempontból.

¹⁰ Hullán Luca Mirtill (2023): *Érvek és ellenérvek az önálló európai katonai intervenciók erő kapcsán.* <https://ludovikacollegium.hu/2023/02/03/ervek-es-ellenervek-az-onallo-europai-katonai-intervencio-ero-kapcsan/> (2024.12.04.)

¹¹ Szenes Zoltán (2015): *Közös európai biztonságpolitika egy évtizede (1992- 2002).* *Nemzet és Biztonság – Biztonságpolitikai Szemle*, 8.évf., 2.sz., 2.

¹² Hullán: *i.m.*

Források jegyzéke:

- Egységes Európai Okmány, OJ L 169, 29.6.1987.
- Európai Bizottság Kommunikációs Főigazgatóság (2020): *Külgüyek és biztonságpolitika*. Kiadóhivatal.
- Gálik Zoltán (2008): A közös európai kül- és biztonságpolitika történelmi tapasztalatai és a Lisszaboni Szerződés. *Grotius folyóirat*, 12.sz. 1-16.
- Hullán Luca Mirtil: *Érvek és ellenérvek az önálló európai katonai intervenciók erőkapcsán*.
<https://ludovikacollegium.hu/2023/02/03/ervek-es-ellenervek-az-onallo-europai-katonai-intervencios-ero-kapcsan/> (2024.12.04.)
- Kende Tamás – Szűcs Tamás – Jeney Petra (2007): *Európai közjog és politika*. Budapest, Complex Kiadó.
- Kende Tamás (szerk.) (2009): *Bevezetés az Európai Unió politikáiba*. Budapest, Wolters Kluwer Kft.,
- Nagy Ivett (2020): Kábítószer-bűncselekmények a nemzetközi kitekintésben. *Nemzetbiztonsági szemle*, 8. sz. 40-49.
- Szenes Zoltán (2015): Közös európai biztonságpolitika egy évtizede (1992- 2002). *Nemzet és Biztonság – Biztonságpolitikai Szemle*, 8.évf. 2.sz.2.
- Törő Csaba (2018): Az Európai Unió közös kül-és biztonságpolitikájának főbb megkülönböztető ismérvei az uniós jog és intézményi rendben. *Iustum Aequum Salutare*, 2. sz.105-120.